

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, професора
КОЗЛОВОЇ Олени Григорівни на дисертацію

**Місько Наталії Валентинівни «Розвиток наукового тезауруса
вітчизняної теорії управління освітою
(остання чверть ХХ – початок ХХІ століття)»,**

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Проблема розвитку, систематизації та вдосконалення понятійно-термінологічної основи науки є однією з найбільш важливих в теорії управління освітою. Підвищення уваги до категоріального апарату в системі освіти в наші дні зрозуміле і виправдане: в категоріях, як максимально широких поняттях науки, відображені найбільш загальні й істотні властивості, ознаки, зв'язки і відносини, досліджувані цією наукою предметів і явищ. Сформованість і багатство понятійно-термінологічного апарату конкретної галузі знань є, по суті, відображенням рівня її розвитку. Безперечним є те, що із розвитком науки її мова змінюється, вдосконалюється, збагачується, тобто розвиток наукового знання зумовлює тривалий і складний процес зміни системи понятійно-термінологічного апарату, цілісність якої досягається такими системоутворювальними факторами як предметна галузь діяльності, цілі використання визначеної достатньої множини елементів опорних понять, за допомогою якої обрано відповідний континуум способів розв'язання проблем.

У даному контексті заслуговує на схвалення звернення Наталії Валентинівни до осмислення й з'ясування генези та основних напрямів розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття. Дослідниця переконує, що вивчення минулого, процесу розвитку наукового знання, понятійної системи теорії управління освітою як самостійної наукової галузі, впливає на зміни сьогодення, оскільки є фундаментом, підґрунтям самоусвідомлення досліджуваних управлінських проблем. Не викликає заперечення

застереження Місько Н. В. стосовно того, що значна кількість термінів теорії управління освітою має іншомовне походження, що зумовлює необхідність з'ясування особливостей їх використання у сфері управління освітою в Україні за сучасних умов.

Отже, важливість теми дослідження, яку обрала дисертантка, не викликає сумнівів. Дисертаційну роботу Н. В. Місько вважаємо актуальною й такою, що є очікуваною як науковцями, так і педагогами-практиками.

Проведена експертиза дисертаційної роботи переконливо доводить, що представлена дисертаційна праця грамотно й коректно організована. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (1028 найменувань, з них 2 – іноземною мовою), 5 додатків на 25 сторінках, що зумовлено характером проведеного дослідження і повною мірою підпорядковано його меті, 4 рисунків, 13 таблиць. Загальний обсяг роботи – 321 сторінка. Зазначимо, що висновки логічно підсумовують виклад основного змісту й аргументовано завершують текст дисертації. Обрана структура дисертаційної роботи, її змістове й інформаційне наповнення дають підстави вважати її логічно завершеним цілісним науковим дослідженням, що включає всі етапи – від формулювання ідеї й розробки наукового апарату до широкого впровадження його результатів у практику управління освітніми закладами.

Не можна обійти увагою конкретність та цілеспрямованість поставленої мети – з'ясувати генезу та основні напрями розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою (остання чверть ХХ – початок ХХІ століття). Саме на досягнення означеної цілі й спрямовані завдання дисертаційної роботи.

У першому розділі дисертації – «Методологічні засади дослідження проблеми розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою (остання чверть ХХ – початок ХХІ століття)» – обґрунтовано методологічні підходи та методи дослідження проблеми розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою останньої чверті ХХ –

початку ХХІ ст. (с. 11–38 дис.); окреслено понятійно-категоріальне поле (с. 38–68 дис.), уточнено сутність і зміст ключового поняття дослідження «науковий тезаурус вітчизняної теорії управління освітою» (с. 8, 11 автореф. та с. 64, 89, 192–193 дис.); з'ясовано стан розробленості проблеми розвитку наукового тезауруса теорії управління освітою в історії вітчизняної педагогічної думки останньої чверті ХХ – початку ХХІ ст. (с. 68–87 дис.).

Відзначаємо ґрунтовний аналіз, здійснений автором, у тлумаченні понять «термінологія» (табл. 1.3, с. 48–49 дис.), «термосистема» (табл. 1.4, с. 51 дис.), «тезаурус» (табл. 1.5, с. 54–55 дис.), на підставі якого визначено ключове поняття дослідження «науковий тезаурус вітчизняної теорії управління освітою» – це складна, відкрита, впорядкована, ієрархічна система категорій, понять, термінів, які є основою вихідних положень вітчизняної теорії управління освітою (с. 62 дис.).

Матеріал, що представлено у другому розділі – «Аналіз розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою (остання чверть ХХ – початок ХХІ століття)» – забезпечив виконання завдання, яке полягало у визначенні й обґрунтуванні критеріїв оцінки розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття (приналежність поняття до групи понять вітчизняної теорії управління освітою; тривалість існування понять; виникнення нових понять; етнокультурна генеза понять (с. 109–110 дис.)). Дисертанткою виявлено особливості та тенденції розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою (остання чверть ХХ – початок ХХІ ст.) (с. 112–136 дис.); проведено періодизацію, як спрощену схему розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою, яка дозволила поєднати закономірними зв'язками факти, отриманні в дослідженні (с. 136–153 дис.) та здійснено змістовий аналіз розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою (остання чверть ХХ – початок ХХІ ст.) (с. 153–190 дис.).

Відмітимо, що проведене дослідження характеризується науковим стилем викладання, усі розділи та підрозділи дисертації логічно пов'язані.

Наукові здобутки дисертаційної праці акумулюються у висновках, обґрунтованість яких не викликає сумніву з огляду на змістовність здійсненої наукової розвідки. Представлені у дисертації додатки суттєво розширюють уявлення про масштабність роботи та її завершеність, а, отже, є доцільними.

Констатуємо, що подана до захисту робота є першим в Україні комплексним дисертаційним дослідженням, присвяченим проблемі розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою (остання чверть ХХ – початок ХХІ століття). Розв'язання поставлених завдань дозволило Н. В. Місько зробити відповідний внесок до розвитку теорії управління освітою, забезпечило наукову новизну і теоретичну значущість отриманих результатів дослідження. Переконливим є те, що дослідницею вперше: а) здійснено цілісний аналіз розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою останньої чверті ХХ – початку ХХІ століття в контексті розвитку сучасної теорії управління освітою; б) обґрунтовано критерії та методику оцінки розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою; в) виокремлено етапи, особливості та загальні тенденції розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою; г) розроблено модель наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується, на наш погляд, сукупністю таких чинників: широта й різноманітність джерельної бази, яку складають матеріали, що регулювали нормативно-правове поле управління освітою в досліджуваний період; філософські, історико-педагогічні та навчально-методичні джерела; монографії, дисертації, автореферати, інтернет-ресурси, матеріали періодичних видань другої половини ХХ – початку ХХІ століття.

Необхідно відзначити й науково обґрунтоване автором застосування комплексу сучасних теоретичних і практичних методів наукового пізнання, а саме: узагальнення головного масиву; порівняльно-історичного, історико-

генетичного, функціонального аналізу; періодизації, тезаурусного моделювання; контент-аналізу тощо.

Таким чином, наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в кандидатській дисертації Н. В. Місько, є достатньо обґрунтованими й достовірними.

Вважаємо, що проведений цілісний аналіз розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою в досліджуваний період може бути покладено в основу подальших наукових розвідок у галузі теорії і методики управління освітою, й сприятиме ефективній організації управлінської діяльності сучасних керівників навчальних закладів України. Безперечним є те, що поданий матеріал може бути використано при укладанні навчально-методичних посібників і рекомендацій з проблем теорії й методики управління освітою

Автореферат повною мірою відображає зміст дисертаційної роботи й акцентує на найбільш значущих її положеннях.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Міської Наталії Валентинівни, у контексті наукової дискусії, висловлюємо такі зауваження і побажання:

1. Аналіз змісту дисертації та автореферату дає підстави стверджувати, що Н.В. Місько вперше розроблено періодизацію розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою (с. 152 дис. та с. 10 автореф.). Третій етап розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою (2001–2016 р.р.) автор називає етапом понятійної системи освітнього менеджменту. Вважаємо, що для обґрунтування такого висновку доцільним було б порівняти досліджувану понятійну систему з понятійною системою, наведеною у міжнародних стандартах управління якістю ISO 9000:2000.

2. П'яте завдання дослідження передбачало виявлення особливостей та тенденцій розвитку наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою (остання чверть XX ст. – початок XXI століття). На наш

погляд, для забезпечення повноти і цілісності викладу піднятої проблеми бажано було б тенденції розвитку наукового тезаурусу вітчизняної теорії управління освітою в досліджуваний період висвітлити в одному підрозділі, а не двох підрозділах (2.2 та 2.4) як це подано у дисертації.

3. Важливою складовою дисертації є змістовий аналіз монографій та підручників з досліджуваної проблеми, що подано у підрозділі «2.4. Змістовний аналіз розвитку наукового тезаурусу вітчизняної теорії управління освітою (остання чверть ХХ – початок ХХІ ст.)». Зауважимо, що уявлення про дисертацію було б більш повним, якби в тексті було обґрунтовано, чому саме автор виокремлює та аналізує, наприклад, монографію Марка Е. Генсона «Керування освітою та організаційна поведінка» (с. 185-186 дис.), а не інші монографії відомих іноземних науковців.

4. З огляду на науково-практичну цінність дисертаційної роботи та значну кількість матеріалів, використаних у дослідженні, вважаємо за можливе рекомендувати автору за матеріалами проведеного дослідження підготувати та видати навчально-методичний посібник для системи магістерської підготовки майбутніх керівників навчальних закладів.

Однак, вказані зауваження і побажання мають дискусійний характер і не знижують теоретико-методологічного та практичного значення отриманих результатів та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження. На наш погляд, робота виконана на належному науково-теоретичному і методичному рівні, містить різноплановий і ретельно опрацьований автором новий теоретичний і практичний матеріал.

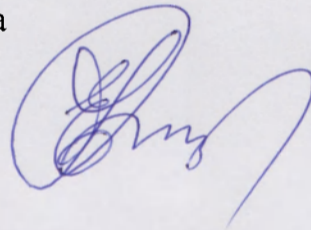
Висновок

Констатуємо, що дисертаційна робота Місько Н. В. є завершеним, цілісним, самостійно виконаним дослідженням з обраної проблеми.

Представлена робота містить нові теоретичні та практичні результати, які в своїй сукупності є суттєвими для теорії і методики управління освітою.

Аналіз роботи, автореферату та опублікованих автором дослідження наукових праць дає підстави зробити висновок про те, що дисертація на тему «Розвиток наукового тезауруса вітчизняної теорії управління освітою (остання чверть ХХ – початок ХХІ століття)» за актуальністю та змістом, обсягом і якістю оформлення, повнотою викладу її основних результатів у наукових публікаціях відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 15 «Порядку присудження наукових ступенів» (Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. за № 567), а її автор – **Місько Наталія Валентинівна** – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою.

Офіційний опонент –
кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту освіти та
професійної підготовки
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

О.Г. Козлова

